

พลวัตวิธีวิทยาวัฒนธรรมศึกษาภาคใต้ผ่านงานเขียนของ
ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์
A Southern Cultural Study of Dynamic Conceptualization
through Prof. Sutiwong Pongpaiboon's Works

ศิริอร เพชรภิมรัมย์ ¹	Siriorn Petpirom
พรพันธุ์ เขมคุณาศัย ²	Pornphan Khamkhunasai
ชวัน เพชรแก้ว ³	Choun Phetkeaw
พัชลินจ์ จินนุ่น ⁴	Phatchalin Jeennoon

Received : 27 กุมภาพันธ์ 2563

Revised : 10 มีนาคม 2563

Accepted : 11 มีนาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพลวัตวิธีวิทยาวัฒนธรรมศึกษาภาคใต้ผ่านงานเขียนด้านวัฒนธรรมศึกษาภาคใต้ของศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ เป็นวิจัยเชิง

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวัฒนธรรมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Doctor of Philosophy Program in Cultural Studies in Faculty of Humanities and Social Sciences,
Thaksin University

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวัฒนธรรมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Asst. Prof. Dr. of Philosophy Program in Cultural Studies in Faculty of Humanities and Social
Sciences, Thaksin University

³ ศาสตราจารย์ ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Prof. Pension Officer, Suratthani Rajabhat University

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Asst. Prof. Dr. in Thai in Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University

คุณภาพ ศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ ข้อมูลที่นำมาศึกษามีด้านคติชนวิทยา ไทยศึกษา และวัฒนธรรมศึกษา ภาคใต้ วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ ประมวลข้อมูล ดำเนินการวิจัย และ นำเสนอผลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 - 2550 ศาสตราจารย์สุชิงวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ มีงานเขียนด้านวัฒนธรรมศึกษาภาคใต้ ทั้งหมด 52 เรื่อง จำแนกเป็นหนังสือ 16 เรื่อง งานวิจัย 10 เรื่อง บทความ 26 เรื่อง นำมาศึกษาวิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ สามารถแบ่งได้ 4 ช่วง ช่วงแรก : จุดเริ่มต้นการศึกษาคติชน และการสร้างองค์ความรู้ (พ.ศ. 2500- 2519) เริ่มจากการศึกษารวบรวม และเรียบเรียงความรู้จากเอกสารตำรา จากผู้รู้ ช่วงที่ 2 : องค์การกับการสร้างองค์ความรู้ (พ.ศ. 2520 - 2530) เริ่มด้วยการปริวรรตเอกสารเก่า ประชุมปฏิบัติการ และนำข้อมูลมาใช้ทั้งปฐมภูมิ และทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม วินิจฉัยข้อมูล สัมภาษณ์วิเคราะห์ ตีความ ขยายความ แล้วมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ช่วงที่ 3 : องค์ความรู้สู่การเผยแพร่ (พ.ศ. 2531-2541) เริ่มจากการใช้ฐานข้อมูลมาประมวลแล้วสังเคราะห์ ใช้ถ้อยคำ เรียบง่าย สละสลวย ประดิษฐ์คำใหม่มาใช้ สอดแทรกภูมิปัญญา ความรู้ ภาษาถิ่นใต้ ใช้การบรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และสาธกโวหาร ช่วงสุดท้าย : ผลงานสำคัญ และการสร้างนักวิจัย (พ.ศ. 2542-2550) นำวิธีการบรรลุปุทธิญาณ (มรรค วิธีการรู้แจ้ง) มาปรับใช้เป็นวิธีวิทยาของทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ใช้ปัจจัยในพุทธศาสนาเป็นระเบียบวิธี สวาหาเหตุของผล คือ การพิจารณาอย่างแยกคาย แนวคิด “สาวย่าน นับโยด”

คำสำคัญ : พลวัตวิธีวิทยา วัฒนธรรมศึกษาภาคใต้ งานเขียนของศาสตราจารย์สุชิงวงศ์ พงศ์ไพบูลย์

Abstract

This research focused on a dynamic study about southern cultural studies through the works of Professor Sutiwong Pongpaiboon. This is a

qualitative research study, conducted mainly through documents and interviews. Research procedures were conducted in 3 steps: collecting, analyzing, and presenting the descriptive research analysis results. The research findings found that between 1957 – 2007, the information in this study was taken from 52 folklore works, including Thai and cultural studies in the southern region, which were 16 books, 26 articles, and 10 research reports. 1st Period: A starting point was dynamic studies of the folklore study and knowledge creation (1957-1976) collecting and compiling all knowledge in textbooks, from knowledgeable people. 2nd Period: A dynamic study of organization and knowledge creation (1977-1987) started by changing old documents into the present language ; then setting up a workshop and applying the primary and secondary data for collecting, contemplating, interviewing, analyzing, interpreting, explaining, and synthesizing the data into knowledge. 3rd Period: From knowledge to publicity (1988-1998), the dynamic study in this stage started using a database for analyzing and synthesizing the new knowledge. The presentation of content used simple and beautiful words, integrated southern wisdom, knowledge, and used narrative, descriptive, and illustrative writing. The last stage (4th Period): Important works and researcher creation (1999-2007), the dynamic study of this stage showed the use of the “Buddhism Way,” the highest philosophy in Buddhism about ‘ways to achieve the enlightenment’ (Mak for Enlightenment), which was adjusted as a method in the theory of Social Sciences studies by using Buddhism factors as procedures in finding the reasons. The methods were called a smart consideration and Sao Yarn-Nab Yote method.

Keywords : Dynamic Conceptualization through, Southern Cultural Study, Prof. Sutiwong Pongpaiboon's Works

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ หรือโลกไร้พรมแดนทำให้เกิดการขยายตัวในระบบทุนนิยม อุตสาหกรรม และความเจริญทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย เกิดการไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตก และวัฒนธรรมเอเชียอย่างรวดเร็ว การยอมรับระบบทุนนิยมเข้ามาครองอำนาจอธิปไตยดั้งเดิมของท้องถิ่น ทำให้ความพออยู่พอกิน การช่วยเหลือเกื้อกูล แม้กระทั่งประเพณี และทัศนคติต่าง ๆ แปรเปลี่ยนไป นอกจากส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว ยังทำให้เกิดวิกฤตวัฒนธรรมที่ขยายตัวออกไปเป็นวงกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับที่ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2548 : 111) กล่าวว่า ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2500 – 2520 แนวคิดชุมชนหายไปจากสังคมไทย ประกอบกับการที่ทางด้านรัฐบาลเน้นแนวคิดทุนนิยมเต็มที่ มาตั้งแต่ช่วงเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504) เป็นต้นมา ระบบทุนนิยมจึงแผ่ขยายเข้าสู่ชนบทอย่างกว้างขวาง โดยเน้น “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข”

การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของประเทศไทยตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) การพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การศึกษาที่เน้นการลงทุนสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Infra – Structure) ของประเทศ ครั้นถึงการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ที่ยังคงมุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อไป โดยเพิ่มการพัฒนาสังคม สาธารณูปการ การสาธารณสุข และการศึกษา ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ได้ให้ความสำคัญต่อการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกแทนการนำเข้า และยกระดับรายได้ของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนการมีงานทำ และการแก้ไขปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากร ด้วยการพัฒนาประเทศผ่านระบบ

การศึกษา หรือใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาคน ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยเปรียบเสมือนความทันสมัยที่ช่วยให้คนเปลี่ยนวิธีคิด และสร้างสรรค์งานได้ แต่การที่มหาวิทยาลัยเน้นสอนความรู้สากลมากกว่าความรู้ในท้องถิ่น ได้ทำให้ความรู้ในท้องถิ่นกลายเป็นกระแสรองจากที่เคยเป็นกระแสหลัก และขณะเดียวกันกระแสความรู้จากส่วนกลางอันเป็นกระแสสากลได้โหมทับเข้ามาแทนที่

นักวิชาการท้องถิ่นได้มีการทบทวนถึงความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม พร้อมกับมีปฏิริยาโต้กลับการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ทำให้เกิดการย้อนกลับของสิ่งที่เป็นดั้งเดิมของท้องถิ่น เช่น เริ่มมีการเปิดสอนในรายวิชาคหิชาตติยวิทยา และวรรณกรรมท้องถิ่นขึ้นในมหาวิทยาลัย แต่ในความเป็นจริงแล้วคหิชาตติยวิทยาได้รับความสนใจจากนักวิชาการไทยมาช้านานแล้ว เช่น พระยาอนุমানราชชน ศาสตราจารย์กุลลาบ มัลลิกะมาส ครั้น ดร.กึ่งแก้ว อัครถาวร ซึ่งสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกทางด้านคหิชาตติยวิทยาจากประเทศสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2510) ได้กลับมาเผยแพร่วิชาคหิชาตติยวิทยาให้แก่แวดวงวิชาการไทย “ดร.กึ่งแก้ว รับราชการที่หน่วยศึกษานินเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ได้มีโอกาสแนะนำวิชา คหิชาตติยวิทยาให้แก่อาจารย์ตามวิทยาลัยครูทั่วประเทศ” (ศิริพร ณ ถลาง, 2557 : 14) เป็นเหตุให้ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยจึงมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับคหิชาตติยวิทยา และวรรณกรรมท้องถิ่นมากขึ้น เช่น ภาคเหนือมี อุตม รุ่งเรืองศรี ภาคอีสานมี ธวัช ปุณโณทก ภาคกลางมี ประคอง นิมมานเหมินท์ และภาคใต้มี ภิญญโณ จิตต์ธรรม และสุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์ เป็นต้น

สำหรับภาคใต้นั้น กระแสความสนใจเกี่ยวกับท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านคหิชาตติยวิทยา และวัฒนธรรมศึกษา เริ่มขึ้นตั้งแต่หลังจากที่ศาสตราจารย์สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์ และเพื่อนอีก 4 คนที่เรียนด้วยกันที่โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมวังจันทร์เกษม มีโกสินทร์ รังสยาพันธ์ ภิญญโณ จิตต์ธรรม สุภัทร ชุมช่วย และสวัสดิ์ กาญจนสุวรรณ ร่วมกันเรียบเรียงหนังสือชื่อ “ของดีปักษ์ใต้” ขึ้น ในปี พ.ศ. 2500 หนังสือเล่มนี้นับเป็นจุดเริ่มต้นเรื่องราวของวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ ในกรณีของศาสตราจารย์สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์ ซึ่ง

เป็นผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่นโดยเฉพาะภาคใต้มายาวนานนั้น เริ่มต้นชีวิตการเป็นนัก
วัฒนธรรมศึกษาอย่างจริงจัง สำหรับผลงานด้านวัฒนธรรมศึกษาที่ศาสตราจารย์สุธีวงศ์
พงศ์ไพบูลย์ ค้นคว้าศึกษามีจำนวนทั้งหมด 52 เรื่อง มีทั้งงานที่เป็นหนังสือ งานวิจัย
บทความ จำแนกเป็นหนังสือ 16 เรื่อง งานวิจัย 10 เรื่อง และบทความ 26 เรื่อง ซึ่ง
ผลงานดังกล่าวมีสาระครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น วรรณกรรมท้องถิ่น
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ท้องถิ่นศึกษา การละเล่น ฯลฯ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพลวัตวิถีชีวิตวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านงานเขียนด้านวัฒนธรรมศึกษา
ภาคใต้ของศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษากิจการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มี
วิธีการดำเนินการดังนี้

1) การประมวลข้อมูล เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี โดย
ผู้วิจัยเลือกศึกษาข้อมูลเฉพาะผลงานเขียนของศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ เท่านั้น
จึงเริ่มจากการศึกษาประวัติ และเก็บรวบรวมผลงานของกรณีศึกษาเป็นเบื้องต้น ด้วยการ
เก็บข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจากแหล่งข้อมูล หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัย
ทักษิณ วิทยาเขตสงขลา สถาบันทักษิณคดีศึกษา พิพิธภัณฑ์คีตชนวิทยา มหาวิทยาลัย
ทักษิณ และห้องสมุดจากสถาบันอื่น ๆ นอกจากนี้ยังเก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูล
ออนไลน์ คือ ห้องสมุดออนไลน์ในประเทศไทย ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital สำนักงานการ
วิจัยแห่งชาติ (วช.) และ E-Library สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ข้อมูลที่ได้ คือ
ประวัติของกรณีศึกษาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ส่วนผลงานเขียนเก็บรวบรวมงานเขียน
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 - 2550 ทั้งนี้เป็นผลงานที่ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2500-

2550)เป็นผู้นิพนธ์ และเป็นผลงานที่ท่านปริวรรต ได้จัดกลุ่มงานเขียนตามประเภทของงานเขียนจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) หนังสือ 2) งานวิจัย 3) บทความ 4) บทเพลง รวมทั้งหมด 68 เรื่อง จำแนกเป็นหนังสือได้ 29 เรื่อง บทความ 27 เรื่อง งานวิจัย 10 เรื่อง และบทเพลง 2 เพลง ดังนี้

หนังสือ ได้แก่ 1) ของตีปักษ์ใต้ (พ.ศ. 2500) 2) คติชาวบ้านภาคใต้ (พ.ศ. 2507) 3) วรรณคดีและวรรณกรรมปัจจุบัน (พ.ศ. 2507) 4) พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ (พ.ศ. 2508) 5) หลักภาษาไทยตามหลักสูตรชุด ป.ม. พ.ศ. 2505 ผนวกด้วยหลักสูตร ป.ก.ศ. (พ.ศ. 2508) 6) คติชาวบ้านปักษ์ใต้ (พ.ศ.2512) 7) มโนหรานินบาต ฉบับวัดมัจฉิมมาวาส สงขลา (พ.ศ. 2513) 8) หลักภาษาไทย (พ.ศ. 2513) 9) อุปกรณ์วรรณคดีพุทธศาสนา คู่มือพระปฐมสมโพธิ์ภักธา (พ.ศ. 2514) 10) หลักภาษาไทย ป.ก.ศ ปี2 ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (พ.ศ. 2516) 11) บาลี-สันสกฤต ที่สัมพันธ์กับภาษาไทย (พ.ศ. 2517) 12) พุทธศาสนา (พ.ศ. 2518) 13) พุทธศาสน์ (พ.ศ. 2519) 14) สรุปลและแบบฝึกหัดภาษาไทย ชุดทักษิณสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (พ.ศ. 2521) 15) เอกสารหัวเมืองปักษ์ใต้ พระราชพงศาวดาร ย่อลำดับกษัตริย์และเสด็จพระราชดำเนินไปเมืองนครฯ สงขลา อ่านโดย สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (พ.ศ. 2521) 16) หนึ่งตะลุง (พ.ศ. 2523) 17) หลักภาษาไทย ตามหลักสูตรวิชาชุดक्रमมัธยมตามระเบียบว่าด้วยการสอบวิชาชุดครู พ.ศ. 2505 วิชาภาษาไทย (พ.ศ. 2523) 18) วรรณคดีวิเคราะห์ (พ.ศ. 2524) 19) หนังสือเรียนภาษาไทย สาขาวิชา ท 041 การเขียน 1 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (พ.ศ. 2524) 20) วัฒนธรรมพื้นบ้าน : แนวทางปฏิบัติในภาคใต้ (พ.ศ. 2525) 21) วัดพะโคะ (พ.ศ. 2525) 22) สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (พ.ศ. 2529) 23) 108 อบายอันตรายชาติ (พ.ศ. 2525) 24) เหลียวหลัง แลหน้า สถาบันทักษิณคดีศึกษา (พ.ศ. 2534) 25) คราบน้ำตาบนหนทางชีวิตและงานของ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (พ.ศ. 2539) 26) คือครู คือปูชนีย คือ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (พ.ศ. 2539) 27) ทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ตามแนวพุทธศาสตร์ (พ.ศ. 2542) 28) สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (ฉบับ

ปรับปรุง พ.ศ. 2542) 29) ทางสายวัฒนธรรม : รวมบทความพิเศษในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2547)

บทความ ได้แก่ 1) เพลงกล่อมเด็กปักษ์ใต้ (พ.ศ. 2510) 2) ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยปักษ์ใต้ (พ.ศ. 2518) 3) วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ (พ.ศ. 2519) 4) ความเป็นมาของสถาบันทักษิณคดีศึกษา (พ.ศ. 2524) 5) วัฒนธรรมภาคใต้เกี่ยวกับไม้ไผ่ (พ.ศ. 2524) 6) การละเล่นพื้นเมืองภาคใต้ (พ.ศ. 2528) 7) บทบาทของหนังตะลุงในปัจจุบัน (พ.ศ. 2528) 8) สถาบันทักษิณคดีศึกษา : พันธกิจต่อผู้คน และสังคมภาคใต้ในอดีต-ปัจจุบัน และอนาคต (พ.ศ. 2534) 9) ความสัมพันธ์ระหว่างสงขลา กับต่างเมืองที่ส่งผลต่อผู้คนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น (พ.ศ. 2534) 10) เมืองไทยสู่สมัยวัฒนธรรมที่pongฟูและสับสน (พ.ศ. 2534) 11) ข้อจำกัดและปัจจัยทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาชุมชนรอบลุ่มทางทะเลสาบสงขลา (พ.ศ. 2535) 12) กระแสวัฒนธรรมที่หยุดนิ่งและไหลหลาก (พ.ศ. 2536) 13) ผู้คนและวัฒนธรรมฝั่งตะวันตก (พ.ศ. 2536) 14) นครในเรือกับวัฒนธรรมโจรส (พ.ศ. 2537) 15) ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้และนามสถาน (พ.ศ. 2540) 16) ท้องถิ่นศึกษากับการพัฒนา (พ.ศ. 2541) 17) โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมทางการเมืองและการปกครองในภาคใต้ (พ.ศ. 2542) 18) ทิศทางของท้องถิ่นศึกษาและสถาบันทักษิณคดี (พ.ศ. 2543) 19) บางบริบทของการแพทย์ไทยในภาคใต้ (พ.ศ. 2544) 20) ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง รัฐ ทูต ท้องถิ่น และทางออก (พ.ศ. 2545) 21) จากใจหัวหน้าโครงการถึงใจนักวิจัย (พ.ศ. 2546) 22) แนวทางการเขียนข้อสรุปผลการศึกษาแต่ละเรื่อง (พ.ศ. 2546) 23) วัฒนธรรมการสร้างวรรณกรรมในภาคใต้ (พ.ศ. 2546) 24) สิ่งสำแดงถึงความ เป็นท้องถิ่นของวรรณกรรมทักษิณ (พ.ศ. 2546) 25) สถานภาพและบทบาทของไทยศึกษาภายใต้ในกระแสโลกาภิวัตน์ (พ.ศ. 2546) 26) วิธีและพลังวรรณกรรมทักษิณ (พ.ศ. 2546) 27) คนที่มีความดี คือ คนที่มีทุน (พ.ศ. 2550)

งานวิจัย ได้แก่ 1) โลกทรรศน์ภาคใต้ (พ.ศ. 2521) 2) พุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลา ฝั่งตะวันออกสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 2523) 3) รายงานการวิจัยวิเคราะห์สารัตถะ เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ (พ.ศ. 2524) 4) โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรม

ภาคใต้กับการพัฒนา (พ.ศ. 2544) 5) กะเทาะสนิมกริชและวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง (พ.ศ. 2544) 6) จีนทักษิณ : วิถีและพลัง (พ.ศ. 2544) 7) เปิดปกดุชดชาวสาวผู้หลวกของผ่านวรรณกรรม เรื่องพระปรมัตต์ คำกาพย์ (พ.ศ. 2546) 8) วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมปริทัศน์ (พ.ศ. 2547) 9) วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมพินิจ (พ.ศ. 2547) 10) วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมคัตสรร (พ.ศ. 2549)

บทเพลง ได้แก่ 1) เพลงมาร์ชสถาบันราชภัฏสงขลา (พ.ศ. 2530) 2) เพลงเทียนทอง (ไม่ปรากฏปีที่แต่ง)

ภายหลังจากการเก็บรวบรวมประวัติ และผลงานแล้วได้ดำเนินการศึกษาและเรียบเรียงประวัติขึ้นมาใหม่เพื่อใช้เป็นรากฐานในการศึกษาของกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้นำผลงานจากการประมวลข้อมูลข้างต้นมาคัดเลือกเฉพาะผลงานเขียนที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวัฒนธรรมศึกษาภาคใต้เท่านั้น ได้ทั้งหมด 52 เรื่อง จำแนกเป็นหนังสือ 16 เรื่อง บทความ 26 เรื่อง งานวิจัย 10 เรื่อง งานเขียนดังกล่าวสามารถจัดแบ่งออกเป็น 4 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 – 2519 ช่วงที่ 2 ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2520 – 2530 ช่วงที่ 3 ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531 – 2541 และช่วงสุดท้าย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 – 2550

2) การดำเนินการวิจัย

ผลการประมวลข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. นำผลงานทั้งหมดมาอ่านสรุปเป็นปริทัศน์หนังสือ ดำเนินการคัดเลือกผลงานในแต่ละช่วงเวลาดังกล่าวโดยยึดหลัก คือ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวัฒนธรรมศึกษาภาคใต้ และวิธีวิทยาของผู้เขียนที่เป็นพลวัต เป็นเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือก ได้ผลงานดังนี้

ช่วงแรก (พ.ศ. 2500 – 2519)

- 1) ของดีปักษ์ใต้ (พ.ศ. 2500 /หนังสือ)
- 2) คติชาวบ้านภาคใต้ (พ.ศ. 2507/หนังสือ)
- 3) พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ (พ.ศ. 2508/หนังสือ)
- 4) เพลงกล่อมเด็กปักษ์ใต้ (พ.ศ. 2510/บทความ)
- 5) คติชาวบ้านปักษ์ใต้ (พ.ศ. 2512/หนังสือ)

- 6) มโนหรานิบาต ฉบับวัดมัชฌิมาวาส สงขลา (พ.ศ. 2513/หนังสือ)
- 7) ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยปักษ์ใต้ (พ.ศ. 2518/บทความ)
- 8) วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ (พ.ศ. 2519/บทความ)

ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2520 – 2530)

- 1) โลกทรรศน์ชาวไทยภาคใต้ (พ.ศ. 2521/วิจัย)
- 2) พระราชพงศาวดาร ย่อลำดับกษัตริย์และเสด็จพระราช ดำเนินไป
เมืองนครฯ สงขลา อ่านโดย สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (พ.ศ. 2521/
หนังสือ)
- 3) พุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลา ฝั่งตะวันออกสมัยกรุงศรี
อยุธยา (พ.ศ. 2523/วิจัย)
- 4) หนังสืทะเล่ง (พ.ศ. 2523/หนังสือ)
- 5) รายงานการวิจัย วิเคราะห์สารัตถะ เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ (พ.ศ.
2524/วิจัย)
- 6) ความเป็นมาของสถาบันทักษิณคดีศึกษา (พ.ศ. 2524/บทความ)
- 7) วัฒนธรรมภาคใต้เกี่ยวกับไม้ไผ่ (พ.ศ. 2524/บทความ)
- 8) วัฒนธรรมพื้นบ้าน : แนวทางปฏิบัติในภาคใต้ (พ.ศ. 2525/
หนังสือ)
- 9) 108 อบายอันตรรายชาติ (พ.ศ. 2525/หนังสือ)
- 10) การละเล่นพื้นเมืองภาคใต้ (พ.ศ. 2528/บทความ)
- 11) บทบาทของหนังสือทะเล่งในปัจจุบัน (พ.ศ. 2528/บทความ)
- 12) สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 (พ.ศ. 2529/หนังสือ)

ช่วงที่ 3 (พ.ศ. 2531-2541)

- 1) เหลียวหลัง แลหน้า สถาบันทักษิณคดีศึกษา (พ.ศ. 2534/หนังสือ)
- 2) สถาบันทักษิณคดีศึกษา : พันธกิจต่อผู้คน และสังคมภาคใต้ใน
อดีต-ปัจจุบัน และอนาคต (พ.ศ. 2534/บทความ)

- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสงขลากับต่างเมืองที่ส่งผลต่อผู้คนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น (พ.ศ. 2534/บทความ)
- 4) เมืองไทยสู่สมัยวัฒนธรรมเฟื่องฟูและสับสน (พ.ศ. 2534/บทความ)
- 5) ข้อจำกัดและปัจจัยทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาชุมชนรอบลุ่มทางทะเลสาบสงขลา (พ.ศ. 2535/บทความ)
- 6) กระแสวัฒนธรรมที่หยุดนิ่งและไหลหลาก (พ.ศ. 2536/บทความ)
- 7) ผู้คนและวัฒนธรรมฝั่งตะวันตก (พ.ศ. 2536/บทความ)
- 8) นรกในเรือกับวัฒนธรรมโจร (พ.ศ. 2537/บทความ)
- 9) คราบน้ำตาบนหนทางชีวิตและงานของสุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ (พ.ศ. 2539/หนังสือ)
- 10) คือครู คือขุนีย์ คือ สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ (พ.ศ. 2539/หนังสือ)
- 11) ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้และนามสถาน (พ.ศ. 2540/บทความ)
- 12) ท้องถิ่นศึกษากับการพัฒนา พ.ศ. 2541/บทความ)

ช่วงสุดท้าย (พ.ศ. 2542 – 2550)

- 1) ทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ตามแนวพุทธศาสตร์ (พ.ศ. 2542/หนังสือ)
- 2) สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2542) (พ.ศ. 2542/หนังสือ)
- 3) โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมทางการเมืองและการปกครองในภาคใต้ (พ.ศ. 2542/บทความ)
- 4) ทิศทางของท้องถิ่นศึกษาและสถาบันทักษิณคดี (พ.ศ. 2543/บทความ)
- 5) โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา (พ.ศ. 2544/วิจัย)

- 6) กะเทาะสนิมกรีซและวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง (พ.ศ. 2544/วิจัย)
- 7) จีนทักษิณ : วิถีและพลัง (พ.ศ. 2544/วิจัย)
- 8) บางบริบทของการแพทย์ไทยในภาคใต้ (พ.ศ. 2544/บทความ)
- 9) ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง รัฐ ทูท ทองถิ่น และทางออก (พ.ศ. 2545/บทความ)
- 10) เปิดปokusขุดชาวสาวคูผู้หลวกของผ่านวรรณกรรม เรื่องพระปรมมัตถ์ คำกาพย์ (พ.ศ. 2546/วิจัย)
- 11) จากใจหัวหน้าโครงการถึงใจนักวิจัย (พ.ศ. 2546/บทความ)
- 12) สถานภาพและบทบาทของไทยศึกษาภายใต้ในกระแส โลกาภิวัดน์ (พ.ศ. 2546/บทความ)
- 13) วัฒนธรรมการสร้างวรรณกรรมในภาคใต้ (พ.ศ. 2546/บทความ)
- 14) สิ่งสำแดงถึงความเป็นทองถิ่นของวรรณกรรมทักษิณ (พ.ศ. 2546/บทความ)
- 15) วิถีและพลังวรรณกรรมทักษิณ (พ.ศ. 2546/บทความ)
- 16) ทางสายวัฒนธรรม : รวมบทความพิเศษในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2547/หนังสือ)
- 17) วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมปริทัศน์ (พ.ศ. 2547/วิจัย)
- 18) วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมพินิจ (พ.ศ. 2547/วิจัย)
- 19) วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมคัดสรร (พ.ศ. 2549/วิจัย)
- 20) คนที่มีความดี คือ คนที่มีทุน (พ.ศ. 2550/บทความ)

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้อง และได้ร่วมงานกับศาสตราจารย์สุธวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์ คือ ศาสตราจารย์ชวนเพชรแก้ว อาจารย์สถาพร ศรีสัจจัง และ ดร.ประทุมทิพย์ ทองเจริญ การสัมภาษณ์ดังกล่าวใช้การสัมภาษณ์โดยมีกรอบเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างผลงานเขียนด้านคติชนวิทยาไทยศึกษา และวัฒนธรรมศึกษา รวมทั้งผลกระทบจากการทำงาน จากการสัมภาษณ์

ดังกล่าวทำให้ได้ข้อมูลชุดหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยนำไปเสริมในการวิจัยครั้งนี้ ภายหลังจากได้ข้อมูลประวัติ และผลงานแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปใช้ศึกษาพลวัตวิธีวิทยาวัฒนธรรมศึกษาจากงานเขียนดังกล่าวด้วยการอ่าน และการวิเคราะห์ การตีความ และการสังเคราะห์งานเขียน

3. อ่านวิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ โดยการนำเอกสาร หรือผลงานเขียนที่ใช้ศึกษาพลวัตวิธีวิทยามาอ่านอย่างละเอียด แล้วสรุปเนื้อเรื่องให้ครอบคลุมถึงใจความส่วนรวม และใจความสำคัญ ต่อจากนั้นจำแนกเนื้อหาดังกล่าว โดยใช้องค์ประกอบ คือ โครงเรื่อง แนวคิด จุดมุ่งหมายของงานเขียน กลวิธีการแต่ง เนื้อเรื่อง และคุณค่า โดยเชื่อมโยงกับประเด็นคำถามหลักของการวิจัยแต่ละขั้นตอน รวมทั้งประสานกับแนวคิด ทฤษฎี ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษา เพื่อนำไปสู่การตีความข้อมูลดังกล่าว ซึ่งจะช่วยให้สะท้อนให้เห็นมิติของการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เขียนอันดำรงอยู่ในบริบทของสังคมภาคใต้ และสังคมไทย “การตีความ กระบวนการนี้ต่อเนื่องจากการวิเคราะห์ เป็นการพยายามเข้าใจความหมาย และถอดความรู้สึก อารมณ์สะท้อนใจจากผลงานเขียนที่ผู้เขียนสื่อมายังผู้อ่าน ด้วยการที่ผู้อ่านต้องพิจารณารายละเอียดของงานเขียนเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น การแสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ และความคิดแทรกของผู้เขียน แล้วโยงความสัมพันธ์ของสิ่งที่อ่านกับการตีความของงาน เพื่อจับความหมายของสาร ด้วยการใช้ความรู้ ความสนใจ ประสบการณ์ จินตนาการ และทัศนคติ” (ปราณี เพชรแก้ว , 2544 : 75) การสังเคราะห์ เป็นกระบวนการสุดท้ายที่ผู้วิจัยนำเอาผลจากการอ่าน การวิเคราะห์ และการตีความงานเขียนทั้งหมดมาประเมินค่า และประมวลเข้าด้วยกัน ด้วยการใช้ขอบเขตของการวิจัยมาเป็นกรอบเนื้อหา แล้วนำเนื้อหาแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาเรียงเรียบเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นถึงความคิดในการสร้างสรรค์งานที่เชื่อมโยงอย่างมีระบบ

3) การนำเสนอผลการวิจัย

ภายหลังจากการอ่าน การตีความ และการสังเคราะห์งานเขียนแล้ว ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษางานเขียนดังกล่าวด้วยการแบ่งออกเป็น 4 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรก : จุดเริ่มต้นสู่การศึกษาคติชนวิทยา และการสร้างองค์ความรู้ (พ.ศ. 2500 – 2519) ช่วงที่ 2 : องค์ความรู้กับการสร้างองค์ความรู้ (พ.ศ. 2520 – 2530) ช่วงที่ 3 : องค์ความรู้สู่การเผยแพร่ (พ.ศ. 2531 – 2541) และช่วงสุดท้าย : ผลงานสำคัญและการสร้างนักวิจัย (พ.ศ. 2542 – 2550)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งตอบคำถามว่า งานเขียนด้านวัฒนธรรมศึกษาของ ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ มีผลงานอะไรบ้าง มีพลวัตในการเคลื่อนเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้วิธีวิทยาอย่างไร โดยศึกษาจากงานเขียนที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับคติชนวิทยา ไทยศึกษา และวัฒนธรรมศึกษา อันเกี่ยวกับภาคใต้เท่านั้น เนื้อหาของการศึกษา มุ่งศึกษาผลงานดังกล่าวในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยกำหนดโดยใช้บริบทเพื่อค้นหาจุดเริ่มต้น จุดเปลี่ยน และพิจารณาว่าเปลี่ยนแปลงในเรื่องใด เปลี่ยนแปลงอย่างไร และการเปลี่ยนแปลงนั้นมีบทบาทอะไร แล้วนำสิ่งดังกล่าวมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเป็นพลวัตวิธีวิทยาในงานเขียน

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นศึกษาเป็นกรณีเฉพาะ จึงเริ่มด้วยการประมวลข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ และผลงานของกรณีศึกษาเป็นเบื้องต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารดังกล่าวได้จากแหล่งข้อมูลในภาคใต้ ข้อมูลประวัติเป็นเรื่องราวตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ผู้วิจัยได้นำผลงานทั้งหมดมาจำแนก โดยกำหนดช่วงเวลา ซึ่งยึดหลักจุดเปลี่ยนของเนื้อหา และวิธีวิทยา

กรอบเนื้อหาของงานวิจัยเรื่องนี้แบ่งเป็น 4 ช่วง โดยคำนึงถึงบริบท และคำนึงถึงเนื้อหาสาระของงานตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้น คือ ช่วงแรก : จุดเริ่มต้นการศึกษาคติ

ชน และการสร้างองค์ความรู้ (พ.ศ. 2500-2519) ช่วงที่ 2 : องค์กรกับการสร้างองค์ความรู้ (พ.ศ. 2520-2530) ช่วงที่ 3 : องค์ความรู้สู่การเผยแพร่ (พ.ศ. 2531-2541) ช่วงสุดท้าย : ผลงานสำคัญและการสร้างนักวิจัย (พ.ศ. 2542-2550)

ในแต่ละช่วงผลการวิจัยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ช่วงแรก : จุดเริ่มต้นการศึกษาคติชน และการสร้างองค์ความรู้ (พ.ศ. 2500-2519)

รากฐานสำคัญ หรือบริบทของวิธีวิทยาในงานเขียนของศาสตราจารย์สุธิงค์ พงศ์ไพบุลย์ คือ การได้ใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านเกิดตั้งแต่วัยเยาว์จนอายุได้ 19 ปี ช่วงเวลาดังกล่าวได้บ่มเพาะความเป็นชาวบ้านอย่างลึกซึ้ง หลังจากนั้นจึงเดินทางไปศึกษาต่อในกรุงเทพฯ จากการทำานเป็นศิษย์ของศาสตราจารย์กุหลาบ มัลลิกะมาส และอาจารย์บางท่าน ทำให้ท่านได้รับอิทธิพลด้านความคิดและการทำงานของท่านในเวลาต่อมา นอกจากนี้จากการที่ท่านได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี วิชาเอกคณิตศาสตร์คู่กับวิชาภาษาไทย รวมทั้งการเป็นประธานฝ่ายหนังสือพิมพ์ ทำให้ท่าน รู้จักค้นคว้า ประมวลวิเคราะห์ และหาข้อสรุป รวมทั้งกล้าคิดกล้าเขียน

จากการศึกษาผลงานของท่านในช่วงนี้ 8 เรื่อง ได้แก่ หนังสือ 5 เรื่อง คือ ของตี ปักข์ใต้ (พ.ศ. 2500) คติชาวบ้านภาคใต้ (พ.ศ. 2507) พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ (พ.ศ. 2508-2514) คติชาวบ้านปักข์ใต้ (พ.ศ. 2512) และมโนหรานิบาด ฉบับวัดมัทธมิมาวาส สงขลา (พ.ศ. 2513) และบทความ 3 เรื่อง คือ เพลงกล่อมเด็กปักข์ใต้ (พ.ศ. 2510) ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยปักข์ใต้ (พ.ศ. 2518) และวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ (พ.ศ. 2519) พบว่า หนังสือ **ของตีปักข์ใต้ (พ.ศ. 2500)** เป็นงานเขียนที่รวบรวมและเขียนขึ้นเพื่อเสนอความรู้ความคิดทางคติชนวิทยา ใช้เป็นกระแสดอปโต้ และการต่อรองกลาย ๆ ในภาวะที่เวลานั้นท้องถิ่นถูกโหมกระหน่ำจากกระแสความรู้ส่วนกลางเป็นหลัก หนังสือ **คติชาวบ้านภาคใต้ (พ.ศ. 2507)** มุ่งเสนอองค์ความรู้ด้านคติชนวิทยา เพื่อใช้เป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาด้านคติชน ด้านงานจัดทำ **พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ (พ.ศ.**

2508-2514) เป็นการระดมผู้รู้ ซึ่งเป็นชาวบ้าน ครูอาจารย์ ผู้สนใจมาร่วมกันเสนอ และตรวจสอบคำศัพท์ภาษาถิ่นใต้ เพื่อใช้พิมพ์เผยแพร่ ส่วนหนังสือ **คติชาวบ้านปักษ์ใต้ (พ.ศ. 2513)** เป็นผลงานเขียนที่นำข้อมูลจากการที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษา สงขลา ได้ออกปฏิบัติภาคสนามเป็นการฝึกฝนการเก็บข้อมูลคติชนวิทยาด้วยประสบการณ์ตรง และยังถือว่าผลงานนี้เป็นการสร้างนักวิจัยอีกด้วย สำหรับผลงานเรื่อง **มโนหรานิบาด ฉบับวัดมฆมิฆมาวาส สงขลา (พ.ศ. 2513)** เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่บันทึกในสมุดข่อย หรือหนังสือขุด ด้วยการปริวรรตเป็นภาษาปัจจุบัน จัดทำเชิงอรรถอธิบายศัพท์ รวมทั้งจัดทำภาคผนวก ในส่วนของบทความ 3 เรื่อง คือ **เพลงกล่อมเด็กปักษ์ใต้ (พ.ศ. 2510)** เป็นผลงานจากการรวบรวมและศึกษาเพลงกล่อมเด็ก โดยอธิบายศัพท์ คำภาษาถิ่นภาคใต้ สรุปใจความสำคัญ อีกทั้งยังวิจารณ์ และประเมินคุณค่าในเชิงวรรณศิลป์ เชิงสังคม และวัฒนธรรม บทความเรื่อง **ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยภาคใต้ (พ.ศ. 2518)** เป็นบทความที่มุ่งแสดงคิด วิเคราะห์ ให้เห็นสาระสำคัญในเบื้องต้น ส่วนบทความเรื่อง **วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ (พ.ศ. 2519)** มุ่งแสดงความคิดเพื่อตอกย้ำว่าความสูญเสียวรรณกรรมท้องถิ่น คือ ความสูญเสียวัฒนธรรมของชาติ

จากข้อสรุปดังกล่าว เห็นได้ว่า พลวัตวิธีวิทยาของศาสตราจารย์สุธิวงศ์ พงศ์ไพบุลย์ ผ่านผลงานในช่วงปี พ.ศ. 2500 - 2519 นั้น เริ่มจากการศึกษารวบรวม และเรียบเรียงความรู้จากผู้รู้ จากเอกสารตำราและรายงาน เก็บข้อมูลและประมวลข้อมูลด้วยการปฏิบัติภาคสนาม ศึกษาข้อมูลด้วยการปริวรรตและทำอภิธานศัพท์ วิเคราะห์ ใจความ และวิจารณ์ รวมทั้งการศึกษาเปรียบเทียบ

ช่วงที่สอง : องค์กรกับการสร้างองค์ความรู้ (พ.ศ. 2520-2530)

ในปี พ.ศ. 2514 ศาสตราจารย์สุธิวงศ์ พงศ์ไพบุลย์ ได้ดำเนินการให้มีห้องวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ขึ้น ห้องดังกล่าวได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ในช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) ในปี พ.ศ. 2518 ก็ได้จัดตั้งเป็นหน่วยราชการที่ถูกต้องของมหาวิทยาลัย และได้เปลี่ยนชื่อโครงการเป็น

“ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้” โครงการดังกล่าว เจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ในที่สุดจึงได้ยกฐานะโครงการนี้เป็นสถาบันทักษิณคดีศึกษา ในปี พ.ศ. 2523 และตั้งแต่นั้นช่วงปี พ.ศ. 2521 - 2523 งานของสถาบันได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

ในช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2530 ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ มีผลงานเขียนทั้งหมด 12 เรื่อง มีงานวิจัยมี 3 เรื่อง ได้แก่ โลกทรรศน์ชาวไทยภาคใต้ (พ.ศ. 2521) พุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลา ฝั่งตะวันออกสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 2523) และรายงานการวิจัย วิเคราะห์สารัตถะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ (พ.ศ. 2524) หนังสือมี 5 เรื่อง ได้แก่ พระราชพงศาวดาร ย่อลำดับกษัตริย์และเสด็จพระราช ดำเนินไปเมืองนครฯ สงขลา อ่านโดย สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (พ.ศ. 2521) หนังสืทะเล (พ.ศ. 2523) 108 อบายอันตรรายชาติ (พ.ศ. 2525) วัฒนธรรมพื้นบ้าน : แนวทางปฏิบัติในภาคใต้ (พ.ศ. 2525) และสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (พ.ศ. 2529) และบทความ 4 เรื่อง ได้แก่ ความเป็นมาของสถาบันทักษิณคดีศึกษา (พ.ศ. 2524) วัฒนธรรมภาคใต้เกี่ยวกับไม้ไผ่ (พ.ศ. 2524) การละเล่นพื้นเมืองภาคใต้ (พ.ศ. 2528) และบทบาทของหนังตะลุงในปัจจุบัน (พ.ศ. 2528) พบว่า งานวิจัยเรื่อง **โลกทรรศน์ชาวไทยภาคใต้ (พ.ศ. 2521)** เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องโลกทรรศน์ คือ โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ และโลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ เมื่อพิจารณาวิธีวิทยาในการศึกษาเรื่องนี้พบว่า ใช้วิธีการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน 2) การรวบรวมข้อมูล 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตั้งสมมุติฐานและตั้งสมมุติฐาน 4) การพิสูจน์สมมุติฐานและลงความเห็น และ 5) การเสนอผลงาน ผลงานวิจัยเรื่องที่ 2 **พุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลา ฝั่งตะวันออกสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 2523)** เป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษาพุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออกในสมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนงานวิจัยเรื่องที่ 3 **วิเคราะห์สารัตถะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ (พ.ศ. 2524)** เป็นงานวิจัยที่

มุ่งศึกษาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ เอกลักษณะเฉพาะตน และสารัตถะของบทเพลง

ในส่วนของหนังสือมี 5 เรื่อง คือ **พระราชพงศาวดาร ย่อลำดับกษัตริย์และเสด็จพระราช ดำเนินไปเมืองนครฯ สงขลา (พ.ศ. 2521)** เอกสารฉบับนี้ ต้นฉบับเดิมอยู่ที่มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ เป็นสมุดข่อย (บุคขาว) เป็นงานของ นายชานีโวหารอิม นายเวนกรมพระอาลักษณ์ มีทั้งหมด 63 แผ่น เนื้อหาเกี่ยวกับภาคใต้ทั้งหมด ศาสตราจารย์สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ เป็นผู้อ่านและเขียนเป็นถ้อยคำภาษาปัจจุบัน หนังสือ **หนังสือทะเล (พ.ศ. 2523)** เป็นการรวบรวมและเรียบเรียง โดยใช้ข้อมูลเชิงคติชนวิทยา เนื้อหาสาระเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหนังสือ อัจฉริยะลักษณะของคนเข็ดหนังสือบทพากย์และบทเจรจา ขนบนิยมของการแสดง ประวัติ และลักษณะของตัวตลก ส่วนหนังสือรวมบทความ **108 อบายอันตรายชาติ (พ.ศ. 2525)** เป็นงานเขียนที่มีทั้งประสบการณ์ของตนเอง และข้อมูลจากภายนอก กล่าวถึงภาวะอันตรายและความฝัน หนังสือ **วัฒนธรรมพื้นบ้าน : แนวทางปฏิบัติในภาคใต้ (พ.ศ. 2525)** หนังสือเรื่องนี้เกิดจาก “ประสบการณ์ที่ผู้เขียนทำงานด้านวัฒนธรรมศึกษาต่อเนื่องมาเป็นเวลา 20 ปีกว่านั้น ทำให้ได้รับความรู้ เห็นปัญหา และเกิดแนวคิดหลายประการ โดยเน้นหนักในเชิงปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี” หนังสือ **ชุดสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (พ.ศ. 2524 - 2529)** เป็นการประมวลข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัฒนธรรม ทุกแขนงทั้งของกลุ่มชนย่อย และกลุ่มชนใหญ่ของคนไทยในภาคใต้ ครอบคลุมเขตพื้นที่ทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้ ในส่วนของบทความ 4 เรื่อง คือ **ความเป็นมาของสถาบันทักษิณคดีศึกษา (พ.ศ. 2524)** มุ่งให้เห็นการพัฒนาของสถาบันทักษิณคดีจากศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้มาเป็นสถาบันทักษิณคดีศึกษา ส่วนบทความเรื่อง **วัฒนธรรมภาคใต้เกี่ยวกับไม้ไผ่ (พ.ศ. 2524)** มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวภาคใต้ที่ใช้ไม้ไผ่ในวัฒนธรรม และวิถีชีวิต การละเล่น **พื้นเมืองภาคใต้ (พ.ศ. 2528)** มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ เอกลักษณะของการละเล่นพื้นเมือง

ภาคใต้ มูลเหตุที่ก่อให้เกิดการละเล่นพื้นเมืองภาคใต้ การประสมประสานของการละเล่นพื้นเมืองภาคใต้กับการละเล่นของประเทศเพื่อนบ้าน ความนิยมการละเล่นพื้นเมืองในเขต 14 จังหวัดภาคใต้ ชนิดของการละเล่นพื้นเมืองภาคใต้ และความคลี่คลายเปลี่ยนแปลง บทความเรื่องสุดท้ายในช่วงนี้ คือ **บทบาทของหนังตะลุงในปัจจุบัน (พ.ศ. 2528)** เป็นบทความที่มุ่งนำเสนอถึงนายหนังตะลุง มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนระดับชาวบ้าน คือ 1) หนังตะลุงปัจจุบันรับหน้าที่เป็นผู้ให้การศึกษาอนุรูปแบบแก่ประชาชน 2) การนำวิธีการของหนังตะลุงไปใช้กับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และ 3) บทบาทของหนังตะลุงกับกิจกรรมสาธารณสุข

ในช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2530 ที่กล่าวไว้ตอนต้นในประเด็น “องค์กรกับการสร้างองค์ความรู้” นั้น พลวัตวิธีวิทยาวัฒนธรรมศึกษาภาคใต้ในช่วงนี้ เป็นช่วงเวลาที่ต้องเนื่องจากการเริ่มสร้างองค์ความรู้ ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีสถาบันทักษิณคดีศึกษา ครั้นเมื่อมีสถาบันทักษิณคดีศึกษา จะเห็นได้ว่าระดับการสร้างองค์ความรู้เข้มข้น บริบทที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีส่วนสัมพันธ์กับการสร้างผลงานในช่วงนี้อย่างเข้มข้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่า ผลงานต่าง ๆ ที่มีขึ้นล้วนสนับสนุนบทบาทของสถาบันทักษิณคดีศึกษา ที่ต้องมีความขึ้น เมื่อพิจารณาถึงพลวัตวิธีวิทยาพบว่า เริ่มด้วยการปริวรรตเอกสารเก่าเป็นภาษาปัจจุบัน มีการประชุมปฏิบัติการ มีการนำข้อมูลมาใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติการภาคสนาม ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล วินิจฉัยข้อมูล สัมภาษณ์ วิเคราะห์ ตีความ ขยายความ แล้วสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ในการทำงานใด ๆ จะมองประเด็นปัญหาให้ชัดโดยใช้หลักฐานข้อมูลสนับสนุน ด้านการรวบรวมและเรียบเรียงองค์ความรู้มักใช้งานที่มีอยู่เดิมเป็นพื้นฐาน แล้วเติมเต็มในส่วนที่บกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ พร้อมกับเสนอแนวทางเพื่อแก้ปัญหา นอกจากนี้ยัง เน้นหนักเชิงปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี หรือเรียนรู้ทฤษฎีเพื่อการปฏิบัติ อีกทั้งยังมุ่งสร้างเครือข่าย โดยสร้างจุดเชื่อมโยงให้นักวิชาการมาร่วมกันทำงาน มุ่งสร้างงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ ในผลงาน

แทบทุกผลงานมีส่วนที่นำเสนอที่คนส่วนตัวอันเกิดจากประสบการณ์ ด้วยการแสดงทัศนียภาพกลุ่มเล็ก นอกจากนี้ยังเสริมความรู้ด้วยการจัดทำภาคผนวกในงานบางเรื่องให้แจ่มชัดขึ้นด้วย

ช่วงที่ 3 : องค์ความรู้สู่การเผยแพร่ (พ.ศ. 2531 – 2541)

ในช่วงที่ 3 นี้เป็นช่วงที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างมาก เห็นได้จากนโยบายวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ที่กล่าวถึงความสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมควบคู่กับการรักษาเอกลักษณ์ของชาติว่า นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยประกาศให้ปี พ.ศ. 2530 ให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย และมอบให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยว เน้นที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน และการจัดแสดงทางวัฒนธรรม ในส่วนของศาสตราจารย์สุวิงค์ พงศ์ไพบุลย์ มีผลงานทั้งหมด 10 เรื่อง หนังสือมี 3 เรื่อง คือ เหลียวหลัง...แลหน้า สถาบันทักษิณคดีศึกษา (พ.ศ. 2534) คราบน้ำตาบนทางชีวิตและงานของสุวิงค์ พงศ์ไพบุลย์ (พ.ศ. 2539) คือครู คือปูชนีย คือ สุวิงค์ พงศ์ไพบุลย์ (พ.ศ. 2539) สำหรับบทความมี 9 เรื่อง ได้แก่ สถาบันทักษิณคดีศึกษา : พันธกิจต่อผู้คน และสังคมภาคใต้ในอดีต-ปัจจุบัน และอนาคต (พ.ศ. 2534) ความสัมพันธ์ระหว่างสงขลากับต่างเมืองที่ส่งผลต่อผู้คนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น (พ.ศ. 2534) เมืองไทยสู่สมัยวัฒนธรรมเฟื่องฟูและสับสน (พ.ศ. 2534) ข้อจำกัด และปัจจัยทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาชุมชนรอบลุ่มทางทะเลสาบสงขลา (พ.ศ. 2535) ผู้คนและวัฒนธรรมฝั่งตะวันตก (พ.ศ. 2536) กระแสวัฒนธรรมที่หยุดนิ่ง และไหลหลาก (พ.ศ. 2536) นรกในเรื่องกับวัฒนธรรมโจร (พ.ศ. 2537) ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้ และนามสถาน (พ.ศ. 2540) และท้องถิ่นศึกษากับการพัฒนา (พ.ศ. 2541) พบว่า หนังสือ เหลียวหลัง...แลหน้า สถาบันทักษิณคดีศึกษา (พ.ศ. 2534) จุดประสงค์เพื่อเผยแพร่ในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ

พัฒนาการตั้งแต่แรกเริ่มของสถาบันทักษิณคดีศึกษา ส่วนหนึ่งสื่อเรื่อง **คราบน้ำตาบนทางชีวิตและงาน ของ สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ (พ.ศ. 2539)** เนื้อหาสาระของหนังสือเป็นเรื่องราวของชีวิตตั้งแต่เกิด การศึกษา และประสบการณ์การใช้ชีวิตการทำงานรับราชการของศาสตราจารย์สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงชีวิตในวัยเยาว์กับการศึกษาเล่าเรียน และช่วงชีวิตรับราชการกับการสร้างผลงาน ในตอนสุดท้ายได้นำบทวิเคราะห์วิจารณ์ชีวิตและงาน พร้อมทั้งมีภาคผนวก คำประกาศเกียรติคุณ พิธีพระราชทานพระเกี้ยวทองคำ และหนังสือ **คือครู คือปูชนีย คือสุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ (พ.ศ. 2539)** เป็นหนังสือที่เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติชีวิต และผลงานของศาสตราจารย์สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ พอสังเขป และข้อเขียนมุทิตาकारวะของ ลูกศิษย์ เพื่อนร่วมงาน บุคลากร ที่มีต่อท่าน ในส่วนของบทความเรื่องแรก คือ **สถาบันทักษิณคดีศึกษาพันธกิจต่อผู้คน และสังคมภาคใต้ในอดีต-ปัจจุบัน และอนาคต (พ.ศ. 2534)** เป็นบทความที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสถาบันทักษิณคดีศึกษา ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการเก็บรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่น และการปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 จนพัฒนาสถาบันทักษิณคดีศึกษา **ความสัมพันธ์ระหว่างสงขลากับต่างเมืองที่ส่งผลต่อผู้คนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น (พ.ศ. 2534)** เป็นบทความที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสงขลา ก่อนศาสนาอิสลามเข้าสู่ภาคใต้ สงขลาหลังสมัยศาสนาอิสลามเข้าสู่ภาคใต้ พร้อมยกตัวอย่างพระตำราพระบรมราชาทิศเพื่อถลันในสมัยกรุงศรีอยุธยา **เมืองไทยสู่สมัยวัฒนธรรมเฟื่องฟูและสับสน (พ.ศ. 2534)** เป็นบทความที่ผู้เขียนเกริ่นนำด้วยการแสดงทัศนะว่า ในทศวรรษนี้ผู้บริหารและผู้มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายเกือบทุกระดับต่างพากันเห็นชอบและแข่งขันจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ทันโลกทันสมัยของตน บ่อยครั้งที่วัฒนธรรมถูกยกขึ้นเป็นธงในการแถลงนโยบายรวมทั้งใช้บังคับใช้งานนานาน **ข้อจำกัดและปัจจัยทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาชุมชนรอบลุ่มทางทะเลสาบสงขลา (พ.ศ. 2535)** เป็นบทความที่มีสาระเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ

ชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา แบ่งเป็น 3 หัวข้อ 1) สถานภาพทั่วไปของชุมชน 2) ข้อจำกัดและปัจจัยทางวัฒนธรรม และ 3) แนวคิดในการพัฒนาชุมชนรอบกลุ่มทะเลสาบสงขลา

กระแสวัฒนธรรมที่หยุดนิ่งและไหลหลาก (พ.ศ. 2536) บทความนี้กล่าวถึง “รูปแบบของวัฒนธรรมพื้นบ้าน” ซึ่งเป็นรูปแบบที่แฝงฝังวิญญาณและพฤติกรรมของผู้เป็นเจ้าของ โดยมีทรัพยากรทั้งหมดเป็นเป้าหมายจนตกผลึกให้เห็นเป็นรูปแบบ และวัฒนธรรมพื้นบ้านมี “ความจริง” ของชีวิตเป็นรากฐาน **ผู้คนและวัฒนธรรมฝั่งตะวันตก (พ.ศ. 2536)** เป็นบทความที่มุ่งเสนอข้อมูลพื้นฐานของภาคใต้ฝั่งตะวันตก ประกอบไปด้วย 6 จังหวัด คือ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล กลุ่มคนที่เข้ามาอาศัยและทำมาหากินทางทะเลอยู่ตามเกาะแก่ง และชายฝั่งภาคใต้มานาน คือ พวกชาวเล ภาพสะท้อนความแตกแยกระหว่างวัฒนธรรมของคนต่างกลุ่มย่อมสร้างความขัดแย้งขึ้นในสังคมเสมอ และทางเดียวที่จะผ่อนคลายได้ คือ การรู้จักเข้าใจ และใช้ข้อจำกัดและปัจจัยทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ๆ อย่างถูกต้อง **นรกในเรื่องกับวัฒนธรรมโจร (พ.ศ. 2537)** บทความนี้เป็นกรบอกเล่าประสบการณ์ของศาสตราจารย์สุวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์ เมื่อปี พ.ศ. 2505 ที่อยู่ในสถานการณ์โจรปล้นลอกคราบผู้โดยสารเรือจากตัวเมืองสงขลาไปอำเภอระโนด **ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้และนามสถาน (พ.ศ. 2540)** เป็นบทความที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้ รากเหง้าภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวเนื่องกับการนำ “สภาวะ” ตามธรรมชาติที่อยู่ในวิสัยที่จะจัดการได้ หรือ “ภาวะ” ที่เกิดจากการกระทำ การเสาะสร้างของคนรุ่นก่อน ๆ มาปรับเปลี่ยนให้เกื้อกูลแก่การดำรงชีพขั้นพื้นฐาน หรือ ปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค

บทความเรื่องสุดท้ายของช่วงนี้ คือ **ท้องถิ่นศึกษากับการพัฒนา (พ.ศ. 2541)** เป็นบทความที่มีเนื้อหาสาระอธิบายถึง ยากลาย เป็นพีชประวัติศาสตร์ และพีชเศรษฐกิจของท่าศาลามีมานานเกินกว่า 100 ปี ยกตัวอย่างหลักฐานข้อมูลจากรายงานราชการมณฑลนครศรีธรรมราช ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) ของพระยาสุขุมณียวินิต ข้าหลวงเทศาภิบาล

มณฑล ที่ว่าด้วยการค้าขายว่า “การค้าขายเมืองนครศรีธรรมราช คือ สินค้าซึ่งเกิดขึ้นในพื้นบ้านเมือง มีเข้าได้ ยาสูบ คราม ดีบุก เรือมาด เป็นต้น สินค้าเหล่านี้เช่น ได้ ยาสูบ ที่แขวงอำเภอกลายมีมาก...” ยาสูบที่กล่าวถึงนี้ คือ ยากลาย จากท้องที่กลายคือเขตอำเภอท่าศาลา โกโก้ เป็นพืชพรรณใหม่ที่เข้ามาสู่ท่าศาลา เป็นดอกผลของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ต้องการขยายฐานการผลิตภาคเกษตร ส่วนต้นดอกไม้เงินดอกไม้ทองเป็นพรรณไม้ที่เป็นบุคลากริษฐานทำนองเดียวกับต้นกล้วยพฤกษ์ ในวรรณคดี

เห็นได้ชัดว่า ผลงานต่าง ๆ ที่มีขึ้นล้วนสนับสนุนบทบาทของสถาบันทักษิณคดีศึกษา ซึ่งต้องมีความขึ้น จากการสร้างองค์ความรู้ดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงพลวัตวิวิทยาของศาสตราจารย์สุวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2531 - 2541 นั้น พบว่าพลวัตวิวิทยาวัฒนธรรมศึกษามหาภาคใต้ของศาสตราจารย์สุวิงศ์ เป็นการนำเอาฐานข้อมูล (data base) เบื้องต้นมาประมวล แล้วสังเคราะห์ห้มันขึ้นมาเป็นองค์ความรู้ (knowledge)

ช่วงสุดท้าย : ผลงานสำคัญและการสร้างนักวิจัย (พ.ศ. 2542 - 2550)

ศาสตราจารย์สุวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์ เป็นผู้อำนวยการสถาบันทักษิณคดีศึกษา มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จนถึงปี พ.ศ. 2539 ก็พ้นจากตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันทักษิณคดีศึกษา เนื่องจากในปีนั้นท่านเกษียณอายุราชการ ทำให้ท่านมีเวลาสร้างสรรค์งานวิชาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมภาคใต้มาก ในช่วงนี้มีผลงานทั้งหมด 21 เรื่อง หนังสือ 3 เรื่อง ได้แก่ ทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ตามแนวพุทธศาสตร์ (พ.ศ. 2542) ชุดสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2542) ทางสายวัฒนธรรม : รวมบทความพิเศษในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2547) และบทความ 10 เรื่อง ที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ ได้แก่ โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมทางการเมืองและการปกครองในภาคใต้ (พ.ศ. 2542) ทิศทางของท้องถิ่นศึกษาและสถาบันทักษิณคดี (พ.ศ. 2543) บางบริบทของการแพทย์ไทยในภาคใต้ (พ.ศ. 2544) ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง รัฐ ท้องถิ่น และทางออก (พ.ศ. 2545) จากใจหัวหน้าโครงการถึงใจนักวิจัย (พ.ศ. 2546) สถานภาพและบทบาทของไทยศึกษาภายใต้ในกระแสโลกาภิวัตน์ (พ.ศ. 2546) วัฒนธรรมการสร้าง

วรรณกรรมในภาคใต้ (พ.ศ. 2546) สิ่งสำคัญถึงความเห็นท้องถิ่นของวรรณกรรมทักษิณ (พ.ศ. 2546) วิธีและพลังวรรณกรรมทักษิณ (พ.ศ. 2546) และ คนที่มีความดี คือ คนที่มีทุน (2550) ในส่วนของงานวิจัย 7 เรื่อง ได้แก่ โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา (พ.ศ. 2544) กะเทาะสนิมกริชและวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง (พ.ศ. 2544) จินตทัศน์ : วิธีและพลัง (พ.ศ. 2544) เปิดปกชุดขาวสาวดูผู้หลวกผ่านวรรณกรรม เรื่องพระปรมัตถ์ คำกาพย์ (พ.ศ. 2546) วรรณกรรมทักษิณ :วรรณกรรมปริทัศน์ (พ.ศ. 2547) วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมพินิจ (พ.ศ. 2547) และวรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมคัดสรร (พ.ศ. 2549) หนังสือ ทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ตามแนวพุทธศาสตร์ (พ.ศ. 2542) เป็นหนังสือที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการนำพุทธปรัชญามาเป็นทางขึ้นำเพื่อการเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพสูง ใช้ปัจจัยในพุทธศาสนา เช่น โยนิโสมนสิการ เป็นระเบียบวิธีสาวหาเหตุของผล คือ การพิจารณาอย่างแยกคาง ใช้แนวคิด “สาวย่าน นัยโยด” หนังสือเรื่องที่สอง ชุดสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ (ฉบับปรับปรุง 2542) ดำเนินการชำระสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 เป็นสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ หนังสือเรื่องที่สาม ทางสายวัฒนธรรม : รวมบทความพิเศษในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2547) มีบทความ 12 เรื่อง ได้แก่ สัมฤทธิผลในการสร้างศูนย์แห่งความเป็นเลิศของหน่วยงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์ (พ.ศ. 2544) วัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทย (พ.ศ. 2545) เนื้อแท้เจ้า คือ พวงภูมิปัญญา : ถึงต่างชื่อ ต่างภาษา กลิ่น กลีบ เสน่ห์ หย่อมคือกัน (พ.ศ. 2546) ภูมิปัญญาเป็นทั้งยา และมายา (พ.ศ. 2546) ผลึกภูมิปัญญาและมายาคติบริเวณคาบสมุทรและจุดเชื่อมต่อ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ครั้งแรก) จิตวิญญาณและพลังทางภูมิปัญญาจากงานวิจัย (พ.ศ. 2544) พื้นที่และเวทีของภาษาถิ่นและวรรณกรรมท้องถิ่น (พ.ศ. 2546) ศิลปะการแสดงในภาคใต้ของประเทศไทย (พ.ศ. 2545) ศิลปะหัตถกรรมไทย : จากสายรากเก่าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ (พ.ศ. 2544) โครงสร้างทางสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2541) สายใยแห่งการตรภาพ : บนสายรากวัฒนธรรมไทย กับมลายู

ตอนบน (พ.ศ. 2547) ปัญหาภาคใต้ : หรือสูรแปลงสารไฟจึงท่วมบ้านผิตาหนา (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ครั้งแรก)

นอกจากหนังสือรวมบทความข้างต้นแล้ว ยังมีงานเขียนประเภทบทความอีก 10 เรื่อง ได้แก่ โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมทางการเมืองและการปกครองในภาคใต้ (พ.ศ. 2542) ทิศทางของท้องถิ่นศึกษาและสถาบันทักษิณคดี (พ.ศ. 2543) บางบริบทของการแพทย์ไทยในภาคใต้ (พ.ศ. 2544) ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง รัฐ ท้องถิ่น และทางออก (พ.ศ. 2545) จากใจหัวหน้าโครงการถึงนักวิจัย (พ.ศ. 2546) สถานภาพและบทบาทของไทยศึกษาภายใต้ในกระแสโลกาภิวัตน์ (พ.ศ. 2546) วัฒนธรรมการสร้างวรรณกรรมในภาคใต้ (พ.ศ. 2546) สิ่งสำแดงถึงความเป็นท้องถิ่นของวรรณกรรมทักษิณ (พ.ศ. 2546) วิธีและพลังวรรณกรรมทักษิณ (พ.ศ. 2546) และ คนที่มีความดี คือ คนที่มีทุน (พ.ศ. 2549) บทความทั้งหมดครอบคลุมเนื้อหาสาระเกี่ยวกับภาคใต้ในประเด็นวรรณกรรมท้องถิ่น ท้องถิ่นศึกษา ไทยศึกษา และการแพทย์พื้นบ้าน บทวิเคราะห์โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรม และการวิเคราะห์ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง และสาระสำคัญที่สื่อถึงการพัฒนานักวิจัย ในประเด็นวรรณกรรมท้องถิ่น

ศาสตราจารย์สุวิงค์ พงศ์ไพบูลย์ ยังมีงานวิจัยได้รับทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย (สกว.) ซึ่งท่านเป็นหัวหน้าชุดโครงการทั้ง 3 ชุดโครงการแรก คือ โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา (พ.ศ. 2540 - 2544) ชุดที่สองคือ ภูมิปัญญาทักษิณจากรวมธรรมชาติและพฤติกรรม (พ.ศ. 2544 - 2547) และชุดสุดท้าย คือ แผนที่ภูมิทัศน์ภาคใต้ : ฐานเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรม (พ.ศ. 2544 - 2547) ชุดโครงการแรกมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อใช้โครงการนี้เป็นวิธีทางสำหรับดำเนินการกระบวนการเสริมสร้าง และพัฒนานักวิจัยสาขาสังคมศาสตร์ในพื้นที่ภาคใต้ให้มีทั้งคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้น และเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของภาคใต้ที่ยังมีผู้ศึกษาไว้ไม่มาก ชุดโครงการนี้ประกอบด้วยหนังสือ 1 เรื่อง กับโครงการวิจัยย่อย 21 โครงการ หนังสือ

ในส่วนของหนังสือ สารนิพนธ์ เรื่อง “**โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา**” (พ.ศ. 2544) หนังสือเรื่องนี้เป็นเสมือน “เครื่องมือ” และ “กระบวนการ” สำหรับเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพนักวิจัยและงานวิจัย เนื้อหาสาระของหนังสือเรื่องนี้ นอกชี้ให้เห็นโครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้ 3 โครงสร้างสายราก ได้แก่ 1. โครงสร้างด้านภูมิลักษณะซึ่งเป็นโครงสร้างทางกายภาพและชีวภาพ 2. โครงสร้างด้านรูปลักษณะและสมมุติลักษณะ ซึ่งเป็นโครงสร้างทางวัฒนธรรม และ 3. โครงสร้างด้านฐานอำนาจและพลังอำนาจของชุมชนอันเป็นภาพรวมแล้ว ผลงานชุดวิจัย โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา (พ.ศ. 2540 - 2544) ซึ่งประกอบด้วย 21 เรื่อง มีเพียง 2 เรื่องเท่านั้นที่ศาสตราจารย์สุวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ดำเนินการวิจัยร่วมกับบุคคลอื่น คือ งานวิจัยเรื่อง **กะเทาะสนิมกริชและวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง (พ.ศ. 2544)** ดำเนินการร่วมกับสมบุรณ์ ณะสุข และพิชัย แก้วขาว ส่วนงานวิจัยเรื่อง **จินตทัศน์ : วิถีและพลัง (พ.ศ. 2544)** วิจัยร่วมกับ ดิลก วุฒิปาณิชย์ และประสิทธิ์ ชินการณ งานวิจัยเรื่องแรก **กะเทาะสนิมกริชและวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง (พ.ศ. 2544)** ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาไว้ 5 บท คือ บทนำ และบทที่ 1 ปัจจัยที่เอื้อให้ปัตตานีเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่าง บทที่ 2 วัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่างที่แสดงถึงความสัมพันธ์กับผู้คน และวัฒนธรรมฮินดูและชวา – มลายู บทที่ 3 วิถีและพลังวัฒนธรรมกริช บทที่ 4 กริชกับผู้คนและวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่าง และบทที่ 5 กะเทาะสนิมกริช (อภิปรายผล สรุป และข้อเสนอแนะ) ในแต่ละบทผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาย่อยไว้อย่างรัดกุม โดยลำดับความให้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน งานวิจัยเรื่องที่สอง คือ **จินตทัศน์ : วิถีและพลัง (พ.ศ. 2544)** งานวิจัยเรื่องนี้แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ประกอบด้วย ส่วนประกอบต้น และบทที่ 1- 4 บทที่ 1 บทนำให้รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุผลในการศึกษาเรื่องนี้ สิ่งที่ต้องการทราบในการวิจัย ขอบเขตพื้นที่ และเนื้อหาของ การวิจัย ข้อจำกัดในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย รวมทั้งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ บทที่ 2 กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างจินตทัศน์กับภาคใต้ ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ สมัยศรีวิชัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวจินตทัศน์กับการเคลื่อนไหวทางการเมืองใน

ภาคใต้ โจรจินคอมมิวนิสต์ มลายา (พ.ศ.ม.) และการขอแปลงชาติของคนจีนเป็นคนในบังคับสยาม บทที่ 3 ว่าด้วยปัจจัย วิถี และพลังชาวจีนในภาคใต้ และบทที่ 4 เป็นบทวิเคราะห์และสรุป ส่วนตอนที่ 2 เป็นภาคผนวก

ส่วนชุดโครงการที่สอง **ภูมิปัญญาทักษิณจากวรรณกรรมและพฤติกรรม (พ.ศ. 2544 - 2547)** มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาของสังคมวัฒนธรรมภาคใต้อย่างเป็นทางการรวมทั้งภูมิปัญญาด้านวรรณกรรมและภูมิปัญญาด้านพฤติกรรม **โครงการภูมิปัญญาทักษิณจากวรรณกรรมท้องถิ่น (พ.ศ. 2544 - 2547)** โครงการวิจัยดังกล่าวมีงานย่อย 4 งาน คือ **วรรณกรรมปักษ์ใต้** งานย่อยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้อ่านหนังสือชุด ไบลาน วรรณกรรมฉบับที่มีผู้ปริวรรตไว้แล้ว จำนวนประมาณ 1,000 เล่ม จากแหล่งเก็บรวบรวมในภาคใต้แล้วคัดเลือกเหลือเพียง 435 เรื่อง หลังจากอ่านแล้วได้ประมวลสาระตละ รูปแบบ ลักษณะทั่วไป และลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมแต่ละเล่มเพื่อจัดทำเป็น วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมปักษ์ใต้ **วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมปักษ์ใต้ (พ.ศ. 2547)** งานย่อยโครงการนี้ ผู้เขียนประมวลขึ้นจากการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ จำนวน 435 เรื่อง ด้วยการศึกษาวเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอลักษณะและจารีตที่พบในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ อาทิ การใช้สัญลักษณ์ ภูมิปัญญา จิตรกรรม วัฒนธรรมการสร้าง พลวัตวรรณกรรม อัตลักษณ์ของวรรณกรรม เป็นต้น ซึ่งสิ่งดังกล่าว สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาภาคใต้ เนื้อหาจัดเป็น 46 ปริเฉท **วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมพินิจ (พ.ศ. 2547)** เป็นงานที่นำเสนอองค์ความรู้ชิ้นใหม่เกี่ยวกับภูมิปัญญาทักษิณจากวรรณกรรม โดยไม่ซ้ำซ้อนกับที่ผู้รู้ท่านอื่นได้นำเสนอมาก่อนหน้านี้ **วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมคัตสร (พ.ศ. 2549)** เป็นการปริวรรตวรรณกรรมจำนวน 84 เรื่อง เนื้อหาจัดเป็น 1 ชุด มีจำนวน 13 เล่ม แต่ละเล่มมีเนื้อหาไปในทำนองเดียวกัน งานวิจัยเรื่อง **เปิดปกชุดชาวสาวดูผู้หลวมมองผ่านวรรณกรรม เรื่อง พระปรมมัตถ์ คำภาย์ (พ.ศ. 2546)** เป็นงานวิจัยที่นำต้นฉบับรวมทั้งสิ้น 15 ฉบับ มาใช้ศึกษา เป็นงานวิจัยที่นำเสนอโดยไม่ยึดติดรูปแบบของการวิจัย

ในช่วงสุดท้ายของ งานสำคัญและการสร้างนักวิจัย (พ.ศ. 2542 - 2550) คือ โครงการ “แผนที่ภูมิทัศน์ภาคใต้ : ฐานเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรม” (พ.ศ. 2544 - 2547) เป็นโครงการที่มุ่งให้นักวิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์องค์ความรู้ในแต่ละเรื่องเพื่อตอบโจทย์สำคัญของการวิจัย คือ สิ่งที่นักวิจัยศึกษามีนัยสำคัญต่อความมั่นคงและมั่นคงของภาคใต้ในฐานะเป็นฐานเศรษฐกิจและเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมภาคใต้และประเทศชาติโดยรวม เนื่องงานของโครงการวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้สำคัญให้แก่ภาคใต้ ประมาณ 200 เรื่อง อาทิ ยางพารา รั้งนกนางแอ่น ทรัพยากรแร่ พรรณพืช พันธุ์สัตว์ ธรณีวิทยา ผลไม้พื้นถิ่น ทรัพยากรประมง เป็นต้น โดยวิเคราะห์และศึกษาฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และ 2) เพื่อนำองค์ความรู้ที่ศึกษาได้ทั้งหมดกำหนดจุดลงบนแผนที่ของภาคใต้ตามตำแหน่งพิกัด GPS โดยกำหนดว่ามีแผนที่จำนวน 200 แผนที่ ตามองค์ความรู้ที่ศึกษา จำแนกเป็นแผนที่กลุ่มฐานทรัพยากรที่มีลักษณะเดียวกันจำนวน 1 แผนที่ และแผนที่รวมฐานทรัพยากรที่ศึกษาทั้งหมดอีกจำนวน 1 แผนที่ ในส่วนที่เป็นผลงานของศาสตราจารย์สุวิงค์ พงศ์ไพบูลย์ พบว่า ท่านเขียนไว้เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น คือ **ผู้คนในภาคใต้** ในเรื่องนี้มีประเด็นหลักอยู่ 5 ประเด็น คือ ผู้คนในภาคใต้ อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม พลวัตภูมิปัญญา พื้นบ้านภาคใต้ ฐานเศรษฐกิจของภาคใต้ และผู้คนภาคใต้ในวันพรุ่งนี้ เนื้อหาใน 4 ประเด็นมีประเด็นย่อยอันเป็นส่วนขยายสาระสำคัญของประเด็นหลัก ส่วนประเด็นสุดท้ายเป็นเหมือนบทสรุปที่กล่าวถึงอนาคตของผู้คนและชุมชนในภาคใต้ โดยคาดหวังบนพื้นฐานของข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น พร้อมด้วยข้อเสนอแนะ อย่างไรก็ตามผลงานของศาสตราจารย์สุวิงค์ พงศ์ไพบูลย์ แทบทุกผลงานล้วนแต่ประกอบด้วยประเด็นการสร้างองค์ความรู้ การเผยแพร่ และการสร้างนักวิจัยด้วยกันแทบทั้งสิ้น

พบว่า วิถีวิทยาวัฒนธรรมศึกษาภาคใต้ของศาสตราจารย์สุวิงค์ พงศ์ไพบูลย์ ในช่วงนี้คือการนำพุทธวิถีสันเป็นปรัชญาสูงสุดของพระพุทธศาสนา เรื่อง วิถีทางการ

บรรลุประโพธิญาณ (มรรค วิธีกร รู้แจ้ง) มาปรับใช้เป็นวิธีวิทยาในการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์ เช่น โยนิโสมนสสิการ เป็นระเบียบวิธีสวาทาเหตุของผล คือ การพิจารณาอย่างแยกคาย ใช้แนวคิด “สวายน นัโยด” ใช้หลักปัญจมหาวិโลกนะ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตัวแปรหลัก และตัวแปรรองมาเป็นแนวทางในการเสนอแนะผู้อ่าน ใช้การรวบรวม และเรียบเรียงข้อมูลมาเป็นพื้นฐาน นำทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ตามแบบตะวันตก มาปรับใช้เป็นแบบฉบับของผู้เขียนเอง โดยผสมผสานกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาในหลายประเด็น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่าย หรือสร้างจุดเชื่อมโยงให้นักวิชาการด้านต่าง ๆ มาร่วมกันทำงาน ใช้วิธีการทางการวิจัยในการเก็บรวบรวม เลือกรสร เรียบเรียงข้อมูล และประมวลเป็นองค์ความรู้ การเปรียบเทียบ การย้าถึงสาระสำคัญของเนื้อหา โดยแทรกความรู้อื่น ๆ รวมทั้งตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เรื่องราว น่าสนใจ การย้อนกลับไปสู่ประเด็นหลัก อีกทั้งยังมีลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่ง คือ ผู้เขียนได้ประดิษฐ์ภาษาขึ้นใหม่เป็นภาษาของตนเองที่ช่วยให้งานเขียนมีน้ำหนักและน่าสนใจ ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบ “สวายน นัโยด” คือ ศึกษาความสัมพันธ์จากเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โยงไปสู่การทำความเข้าใจวิถีชีวิตของคน กล่าวถึงบริบทชุมชนอันมีความหมายต่อวิธีดำเนินการวิจัย และจุดหมายปลายทางของการวิจัยเชิงพื้นที่ไว้อย่างชัดเจน ภาพประกอบเพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ การกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นที่ต้องการจะศึกษา การค้นหา และรวบรวมหลักฐานทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร การประเมินคุณค่าของหลักฐาน การตีความ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหลักฐาน และการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัย ใช้ข้อมูลจากเอกสารเป็นหลัก และการสัมภาษณ์ หรือสนทนากับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาอย่างรัดกุม การกำหนดชื่อเรื่อง แนวคิด และกรอบเนื้อหาของเรื่องที่จะเขียนเป็นเบื้องต้น แล้วนำข้อมูลจากการอ่าน นำเสนอสาระของเนื้อหาโดยเชื่อมโยงความคิดของบทนำ เนื้อหา และบทส่งท้ายให้

เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้วิธีการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่นำมาใช้เขียน พร้อมทั้งยกตัวอย่าง สร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ ญาณทัศนะ (การหยั่งรู้อย่างลุ่มลึก) ของผู้เขียนเองที่สั่งสมขึ้นมาจากความรู้เดิมและความรู้ใหม่ นำข้อความจากวรรณกรรมที่ศึกษาไปเป็นตัวอย่างประกอบเพื่อเสริมให้เนื้อหามีความหนักแน่นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นำเสนองานเขียนโดยไม่ยึดติดรูปแบบของการวิจัย การเสนอสาระสำคัญในงานวิจัยใช้ตรรกะโดยการตั้งเป็นประเด็นหลัก แล้วนำข้อมูลหรือหลักฐานต่าง ๆ มายืนยันประกอบในทุกประเด็น ส่วนด้านการตีความประเด็นต่าง ๆ มีการใช้ภาษาที่ประณีตบรรจงละเอียดลออ ส่วนใดที่ต้องใช้เชิงอรรถเสริมความเพื่ออธิบายขยายความในบางประเด็นให้ชัดเจนก็ได้แนะนำเสนอไว้ อีกทั้งยังมีภาคผนวกเพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้แสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมจากผลการวิจัยไว้ด้วย

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา ซึ่งเน้นพลวัตวิธีวิทยาในงานเขียนของศาสตราจารย์สุฉวีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ โดยกำหนดเนื้อหาสาระ เป็น 4 ช่วงดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นในสามประการ

ประการแรก ในฐานะที่เป็นผลงานทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นงานที่บทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของผู้คน เพราะเป็นเครื่องมือสืบทอดความเป็นสังคมภาคใต้ในบริบทสังคมไทย ผลงานดังกล่าวนี้มีคุณค่าอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะผลงานนี้จะดำรงอยู่ ณ จุดใดย่อมอยู่ในกระแสประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาของสังคมไทยที่โดดเด่น เพราะถ้ามองย้อนกลับไปสำรวจความเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษามีปัญญา และความรู้ของไทยหลังจากได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากขึ้นนับตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ซึ่งต้องยอมรับว่าแม้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นมิได้ถูกละเลยไปเสียทีเดียว แต่ก็ได้รับความสนใจอยู่ในวงแคบ เช่น ในรัชกาลที่ 4 พระองค์ทรงโปรดฯ ให้ขุนนางท้องถิ่นในหัวเมืองกลาโหมหลายแห่งรวบรวม

ประวัติของเมืองเป็นเอกสารของหลวง ซึ่งภายหลังก็ได้นำต้นฉบับเหล่านี้มารวมพิมพ์อยู่ในชุดพงศาวดาร ส่วนในหนังสือชุดลัทธิธรรมนิยมภาคต่าง ๆ ก็มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของท้องถิ่นอยู่บ้าง และวารสารของหอพระสมุดวชิรญาณก็ได้ลงพิมพ์ผลงานการศึกษาของข้าราชการของส่วนกลางที่ถูกส่งไปหัวเมืองที่เกี่ยวกับท้องถิ่น (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2540 : 2) แต่ก็มีเป็นส่วนน้อย งานในอดีตดังกล่าวนี้แม้จะเทียบเคียงกับผลงานที่นำมาศึกษาไม่ได้ แต่ก็ยังเป็นพื้นฐานสำคัญต่อพลวัตวิถีวิทยาของศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์

ประการที่สอง ผลงานอันมีคุณค่ายิ่งของศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ นั้นสร้างขึ้นด้วยองค์ประกอบภายนอก คือ ครู อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา ผู้คน และนักปราชญ์ในท้องถิ่น กับองค์ประกอบภายใน คือ ความรู้ ความคิดอันสุขุมคัมภีรภาพ ในส่วนขององค์ประกอบภายนอก ท่านสร้างขึ้นในลักษณะเครือข่ายร่วมที่เกื้อกูลท่านด้านข้อมูล ความคิด และการเผยแพร่ ส่วนองค์ประกอบภายในเนื่องจากท่านเป็นชาวบ้าน จึงได้รับการขัดเกลาจากสังคมท้องถิ่นให้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นอย่างลุ่มลึก รวมทั้งได้นำความรู้ ความคิดด้านวัฒนธรรมศึกษาที่เกิดจากการสังสมประสบการณ์รวมกับการเป็นนักจัดการทางวัฒนธรรมมาผสมผสานในช่วงเวลายาวนานถึงประมาณ 50 ปี ความเป็นตัวตน หรืออัตลักษณ์ของท่านจึงเห็นได้ชัดจากผลงานด้านวัฒนธรรมศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้ผลงานของท่านจึงครอบคลุมแก่นสารของความเป็นท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง

ประการที่สาม ในการทำงานอันยาวนานของศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ มีทั้งประสบความสำเร็จ และความล้มเหลว แต่ท่านก็ไม่หวั่นไหว ไม่สิ้นคลอนจนหมดกำลังใจ ท่านอาศัยหลักอภิปาธ 4 ในการทำงานอันประกอบด้วย ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น เช่น งานพจนานุกรม สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ โครงการวิจัยของสำนักงานสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ภายใต้กรอบการศึกษาท้องถิ่นที่มีข้อจำกัดมากมาย ท่านได้สร้าง และช่วยบันดาลให้เกิดการสร้างงานศึกษา

ท้องถิ่น โดยเฉพาะท้องถิ่นภาคใต้อย่างกว้างขวาง และเป็นระบบกว่าที่ผ่านมาแล้ว เกิดความรู้ที่เป็นรายละเอียดของข้อเท็จจริงจำนวนมากและมีประเด็นที่หลากหลาย กว้างขวาง ดังเช่น งานชิ้นนี้ที่มาภายใต้การนำของท่าน คือ สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เป็นประจักษ์พยานอยู่ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2540 : 9)

การวิจัยครั้งนี้หากพิจารณาถึงบทบาทการเชื่อมโยงของผลงานที่นำมาศึกษากับการสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งสัมพันธ์กับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้สร้างผลงานต้องการตอบโต้อำนาจรัฐด้วยการรื้อฟื้นหวนกลับไปใช้การสืบสาน จิตวิญญาณ และอุดมการณ์ของความเป็นคนท้องถิ่นเพื่อโต้กระแสวาทกรรมการพัฒนาที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของท้องถิ่นภาคใต้ นับเป็นการย้อนแย้งกับความเป็นไทยในลักษณะที่ต้องสร้างจิตสำนึกทวิลักษณ์ในสังคมไทยที่เป็นพหุลักษณ์ บนการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย และความเจริญทางสังคมเพื่อเลื่อนสถานภาพของประเทศสู่ฐานะสังคมโลก เพื่อรักษาอำนาจ และผลประโยชน์ของชุมชน เพราะการปรับตัวของรัฐให้ทันสมัยอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และผลประโยชน์ของกลุ่มพวกเป็นสำคัญ ในการแก้ไขสถานการณ์ที่ว่านี้ ผลงานที่นำมาศึกษาถึงอัตลักษณ์ของชาวภาคใต้และที่เสนอผลงานผ่านการศึกษาวิจัย เช่น สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ วรรณกรรมภาคใต้ และฐานเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรมของภาคใต้ อันเป็นการนำไปใช้ด้วยการปรับเปลี่ยนในบริบทสังคมพัฒนาโลกาภิวัตน์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของเจ้าของผลงาน ในฐานะเป็นอาจารย์ก็ดี การนำเสนอข้อมูลท้องถิ่นผ่านสถานีโทรทัศน์ก็ดี การพบปะเสวนากับผู้คน ผู้รู้ในท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาชาวบ้านก็ดี ล้วนเป็นไปเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้เกิดการสืบสานวัฒนธรรมด้วยการผลิตซ้ำทั้งสิ้น อาทิ การนำเสนองานหัตถกรรม กริช เป็นต้น โดยคำนึงถึงพหุลักษณ์วัฒนธรรมที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ทั้งนี้เพราะตระหนักดีว่าอัตลักษณ์แบบเดิมไม่อาจสนองความต้องการต่อการดำรงอยู่ในปัจจุบัน แต่การปรับเปลี่ยนดังกล่าวก็ได้สูญเสียแก่นสารอัน

เป็นอัตลักษณ์ด้วยการลอยตัวไปตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเฉพาะการตอบสนองการท่องเที่ยว ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้เป็นสถาบันทักษิณคดีศึกษา และการศึกษาวิจัยที่ได้รับการอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หากมองถึงลักษณะดังกล่าวในแง่การปรับตัวเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการปรับตัวที่ใช้ความเป็นท้องถิ่นภาคใต้มาเป็นสาระสำคัญในการปรับเปลี่ยนตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและกระแสการพัฒนาสมัยใหม่ นี่คือ พลังของพลวัตวิถีวิทยาในงานที่นำมาศึกษาครั้งนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

วิทยานิพนธ์เรื่อง “พลวัตวิถีวิทยาวัฒนธรรมศึกษาภาคใต้ผ่านงานเขียนของศาสตราจารย์สุวิงศ์ พงศ์ไพบุลย์” นอกจากแสดงผลการวิจัยเกี่ยวกับพลวัตวิถีวิทยาวัฒนธรรมศึกษาภาคใต้แล้ว ยังแสดงให้เห็นถึง การปรับตัวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ด้วยการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของชาวภาคใต้ที่แสดงออกผ่านงานเขียนแตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย แต่ทุกกระยะแสดงให้เห็นว่า การดำรงอยู่ในสังคมไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระแสสังคมที่เปลี่ยนไปตามกระแสโลกนั้น ชาวภาคใต้ควรอยู่อย่างไร ได้ตอบกับอำนาจของการพัฒนาที่ผ่านอำนาจรัฐอย่างไร และต้านกระแสสังคม ประวัติศาสตร์อย่างไร รวมถึงการสร้างเกราะกำบังอะไรให้แก่ตนเองอย่างไร ดังกล่าวได้เสนอผ่านกระบวนการวิจัยดังที่ศึกษา วิเคราะห์ และตีความมาแล้วทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่าแม้การวิจัยนี้จะจะเป็นแค่กรณีศึกษาเฉพาะบุคคลในลักษณะประมวลผลงานเขียนด้านวัฒนธรรมศึกษาด้วยการมองควบคู่ไปกับบริบท หรือสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนา การเมือง เศรษฐกิจและสังคมในลักษณะการครอบงำวัฒนธรรมของรัฐควบคู่กันไปด้วยก็ตาม แต่คาดว่าจะป็นมุมมองที่เป็น

พลังสำคัญให้แก่ชาวภาคใต้ว่าควร “เหลียวหลัง...แลหน้า” เพื่อธำรงไว้ซึ่งแก่นสารวัฒนธรรมภาคใต้ และใช้ประโยชน์อย่างไรในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการศึกษาเฉพาะกรณีที่ศึกษาผลงานจากบุคคลเพียงคนเดียวเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการขยายการศึกษาออกไปศึกษารณีเดียวกันนี้ในส่วนอื่น ๆ ของประเทศไทยทั้งหมด แทนที่จะศึกษาแค่รวบรวมประวัติ และผลงานตามที่กระทำกันมาในอดีต อาจจะได้ภาพของความเป็นท้องถิ่นที่หลากหลายซับซ้อน และมีแง่มุมที่ลึกซึ้งมากขึ้น นอกจากนี้หากมีการศึกษารณีศึกษาด้วยการเชื่อมโยงบุคคลในยุคสมัยเดียวกันของภาคใต้ รวมทั้งภาคอื่น ๆ ของประเทศเข้าด้วยกันก็อาจจะได้แง่มุมที่น่าสนใจซึ่งเป็นประโยชน์กว่านี้ และถ้าหากได้ศึกษาวิจัยในมิติอื่น ๆ เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์ ศิลปะ และพัฒนาการทางสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละภาคก็อาจขยายความรู้ออกไป และสามารถเชื่อมโยงให้เห็นลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม และพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างเก่ากับใหม่ในการประสานให้เกิดการรักษาความเป็นแก่นสารของพหุวัฒนธรรม และใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2548). *ประวัติศาสตร์ความคิดไทยกับแนวคิดชุมชน*. สร้างสรรค์.
 นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2540). *ที่ทรงคนวัฒนธรรม*. บริษัทอรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
 ปราณี เพชรแก้ว. (2544). *การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ*. สถาบันราชภัฏ สุราษฎร์ธานี.
 ศิราพร ณ ถลาง. (2557). *ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน*. ส.เอเชียเพรส.
 สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2510). *เพลงกล่อมเด็กปักษ์ใต้*. (เอกสารอัดสำเนา).
 สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2513). *คติชาวบ้านปักษ์ใต้*. ก้าวหน้า.

- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2513). *มโนหรานินิบาต ฉบับวัดมัทธมิมาวาส สงขลา*. วิทยาลัยการศึกษา สงขลา.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2518ก, กรกฎาคม). *ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยปักษ์ใต้*. *วารสาร รามคำแหง*, 2(2).
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2518ข). *วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ. (2521ก). *โลกทรรศน์ภาคใต้*. ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มศว สงขลา.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2521ข). *เอกสารหัวเมืองปักษ์ใต้ พระราชพงศาวดาร ย่อลำดับ กษัตริย์และเสด็จพระราช ดำเนินไปเมืองนครฯ สงขลา* อ่านโดย สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มศว สงขลา.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2523ก). *พุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลา ฝั่งตะวันออกสมัยกรุงศรีอยุธยา*. สถาบันทักษิณ มศว.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2523ข). *หนังตะลุง*. ศูนย์ส่งเสริมและวัฒนธรรมภาคใต้ มศว.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2524ก, กรกฎาคม). *ความเป็นมาของสถาบันทักษิณคดีศึกษา*. *วารสารทักษิณคดี*. (1)1, 3-11.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2524ข, กรกฎาคม). *วัฒนธรรมภาคใต้เกี่ยวกับไม้ไผ่*. *วารสาร ทักษิณคดี*, 1(1), 22-25.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2524ค). *รายงานการวิจัยวิเคราะห์สาระตะ เพลงกล่อมเด็กภาคใต้*. โครงการฝ่ายวิจัย สถาบันทักษิณคดีศึกษา.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2525ก). *วัฒนธรรมพื้นบ้าน : แนวทางปฏิบัติในภาคใต้*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มศว.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2525ข). *108 อบายอันตรรายชาติ*. มุลินิศาสดราจารย์สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์.

- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ (2528ก). *การละเล่นพื้นเมืองภาคใต้*. คณะกรรมการพัฒนาหนังสือ.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2528ข, เมษายน - มิถุนายน). บทบาทของหนังตะลุงในปัจจุบัน. *วารสารทักษิณคดี*, 2(1), 6-8.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2529). *สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529*. อัมรินทร์การพิมพ์.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2534ก). *เหลียวหลัง แลหน้า สถาบันทักษิณคดีศึกษา*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มศว.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2534ข, พฤศจิกายน-2536, เมษายน). เมืองไทยสู่สมัยวัฒนธรรมเพื่อฟูและสืบสน. *วารสารทักษิณคดี*, 6(2), 73-79.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2534ค). *สถาบันทักษิณคดีศึกษา : พันธกิจต่อผู้คนและสังคมภาคใต้ในอดีต-ปัจจุบัน และอนาคต*. ใน *พื้นบ้านพื้นเมือง ถิ่นไทยทักษิณ*. อัมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2535ก, ตุลาคม-2536, มีนาคม). ข้อจำกัดและปัจจัยทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาชุมชนรอบลุ่มทางทะเลสาบสงขลา. *วารสารทักษิณคดี*, 3(1), 55-56.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2535ข). *ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองสงขลากับต่างเมืองที่ส่งผลต่อผู้คนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น*. ใน *สงขลาศึกษา ประวัติศาสตร์ และโบราณคดีเมืองสงขลา*. อัมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2536ก). *กระแสวัฒนธรรมที่หยุดนิ่งและไหลหลาก*. ใน *งานส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมไทย ครั้งที่ 16 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. (เอกสารอัดสำเนา).
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2536ข, ตุลาคม-2537 มกราคม). ผู้คนและวัฒนธรรมฝั่งตะวันตก. *วารสารทักษิณคดี*, 3(3), 36-44.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2537, มิถุนายน-กันยายน). นรกในเรือกับวัฒนธรรมโจร. *วารสารทักษิณคดี*, 4(1), 111-115.

- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2539). *คราบน้ำตาบนทางชีวิตและงาน ของ สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์*. อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พลับบลิชชิง.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2540). *เอกสารประกอบการประชุมสัมมนากำหนดแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน ภาคใต้และนามสถาน*. โรงเรียนสตรีพัทลุง.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2541). *ท้องถิ่นศึกษากับการพัฒนา*. (21 ธันวาคม 2541). (เอกสารอัดสำเนา).
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2542ก). *ทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ตามแนวพุทธศาสตร์*. ภาพพิมพ์.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2542ข, มกราคม). *โครงสร้างและพลังวัฒนธรรมทางการเมืองและการปกครองในภาคใต้*. *วารสารทักษิณคดี*, 2(2).
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2543, กรกฎาคม). *ทิศทางของท้องถิ่นศึกษาและสถาบันทักษิณคดี*. *วารสารทักษิณคดี*, 5(3), 72-79.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2544ก). *กะเทาะสนิมกริชและวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2544ข, กันยายน). *บางบริบทของการแพทย์ไทยในภาคใต้*. *วารสารศิลปะศาสตร์สำนึก*, 1(5).
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2544ค). *คราบน้ำตาบนหนทางชีวิตและงาน ของ สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์*. สุขภาพใจ.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2544ง). *โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์, ดิลก วุฒิพาณิชย์ และประสิทธิ์ ชิมการณ. (2544ฉ). *จีนทักษิณ : วิถีและพลัง*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2545). *ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง รัฐ ท้องถิ่น และทางออก*. (21 กันยายน 2545). (เอกสารอัดสำเนา).

- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2546ก). *จากใจหัวหน้าโครงการถึงใจนักวิจัย*. 1,3 (3 กรกฎาคม 2546). (เอกสารอัดสำเนา).
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2546ง). ปาฐกถาพิเศษ เรื่องสถานภาพและบทบาทของไทยศึกษา ภายใต้ในกระแสโลกาภิวัตน์. *วารสารทักษิณคดี*, (เอกสารอัดสำเนา).
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2546จ). *เปิดกบฏคาวสาวคู่มือผู้ลวกของผ่านวรรณกรรม เรื่องพระปรมาภิไธย คำกาพย์*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2546ฉ). *วัฒนธรรมการสร้างวรรณกรรมในภาคใต้*. (4-5 กันยายน 2546). (เอกสารอัดสำเนา).
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2546ช). *วิถีและพลังวรรณกรรมทักษิณ*. (4-5 กันยายน 2546). (เอกสารอัดสำเนา).
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2546ซ). *สิ่งสำแดงถึงความเป็นท้องถิ่นของวรรณกรรมทักษิณ*. (4-5 กันยายน 2546). (เอกสารอัดสำเนา).
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2547ก). *ทางสายวัฒนธรรม : รวมบทความพิเศษในรอบทศวรรษ*. สุขภาพใจ.
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์ และชวน เพชรแก้ว. (2547ข). *วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมพินิจ*. บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ. (2549). *วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมคัดสรร*. บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2549). *คนที่มีชีวิตคือ คนที่มีทุน*. ใน เวทีสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหิดล ครั้งที่ 4 การมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้แก่นแท้ของหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา. สหมิตรพริ้นติ้ง.
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2558). *คราบน้ำตาบนทางชีวิตและงาน ของ สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์*. อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.